

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2022-1-5>

УДК 351.851

JEL I21, I29, C40

Ю. В. Журавель

кандидат економічних наук, докторант Національного університету «Львівська політехніка», викладач Львівського державного коледжу харчової та переробної промисловості Національного університету харчових технологій, м. Львів
e-mail: jul_zhur@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4065-540X>

І. І. Григорук

доктор філософії зі спеціальності 051 економіка, доцент кафедри управління та бізнес-адміністрування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, м. Івано-Франківськ
e-mail: iryna.hryhoruk@pnu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7945-9679>

КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ГЛОБАЛЬНОМУ МОБІЛЬНОМУ ПРОСТОРИ

Представлено складові освітнього процесу (педагогічна, кадрова, матеріально-технічна, організаційна тощо), які є основою конкурентних переваг закладів освіти України в глобальному мобільному просторі. Зосереджено увагу на важливості застосування практики міжнародного стажування, яка слугує ефективізації академічної мобільності науково-педагогічних кадрів. Охарактеризовано проблеми навчального процесу в закладах освіти, однією з найважливіших яких є залучення практиків у навчальний процес. Визначено головні пріоритети покращення освітнього процесу закладів освіти України. Наголошено на важливості цифровізації освітнього процесу та зазначено її основні переваги з початку пандемії COVID-19 і до сьогодні. Відображено елементи, які має поєднувати в собі цифрове освітнє середовище задля ефективного функціонування та повномасштабного використання. Зазначено, що елементи цифровізації закладів освіти є ознакою їхньої конкурентоспроможності як всередині країни так і за кордоном, оскільки це дозволяє іноземцям отримувати освіту на відстані, а українцям – за кордоном. Схематично запропоновано ціннісну площину брендингу освіти, що дає змогу закладу освіти позиціонувати свої унікальні ніші для маркетингових можливостей.

Ключові слова: конкурентоспроможність, заклади освіти, мобільний простір, брендинг, сфера освіти.

Zhuravel Yu., Hryhoruk I. COMPETITIVE ADVANTAGES OF UKRAINIAN EDUCATIONAL INSTITUTIONS IN THE GLOBAL MOBILE SPACE

Today, the educational process is the basic indicator of the educational institutions' competitiveness and ability to gain a competitive advantage. It should be organized according to state standards while taking into account the possibilities of autonomy of educational institutions, the needs of students, and the challenges of the external environment. Thus, the development of the global mobile space forces educational institutions to take into account international progressive approaches to the organization of the high-quality educational process. The article aims to substantiate the educational process components and determine their competitive advantages for educational institutions in terms of educational mobility. The article presents the main components of the educational process (pedagogical, personnel component, material and technical, organizational, etc.), which are the basis of the competitive advantages of Ukrainian educational institutions in the global mobile space. Attention is focused on the importance of applying the practice of international internships aimed at improving the academic mobility of scientific and pedagogical staff. The main problems of the educational process in educational institutions are described, including the involvement of practitioners in the educational process as one of the most important. The key priorities for improving the educational process of educational institutions in Ukraine are identified. The importance of digitalization in the educational process is emphasized, and its main advantages from the beginning of the COVID-2019 pandemic to the present are described. The key elements a digital learning environment should combine for effective functioning and full use are highlighted. The article emphasizes that the elements of digitalization of educational institutions are a sign of their competitiveness both within the country and abroad, as it allows foreigners to receive education remotely and Ukrainians while being abroad. The value plane of educational branding allowing an educational institution to position its unique niches for marketing opportunities is mapped.

Keywords: competitiveness, educational institutions, mobile space, branding, sphere of education.

Постановка проблеми. У сучасних умовах конкурентоспроможності закладів освіти та їхньої освітній процес є базовим індикатором здатності отримувати конкурентні переваги. Він має

бути організований за визначеними державою стандартами та водночас урахувати можливості автономії закладів освіти, потреби осіб, які навчаються, та виклики зовнішнього середовища. Розвиток глобального мобільного простору змушує заклади освіти враховувати міжнародні прогресивні підходи до організації освітнього процесу, щоб забезпечувати високу якість послуг в умовах глобальної конкуренції за учнів, студентів і кращих науково-педагогічних кадрів; зберігати випереджувальну функціональність освіти як рушія прогресивних змін; урахувати норми міжнародного регулювання сфери освіти з укладення договорів, використання інших форм освітньої інтеграції на шляху безперешкодного обміну знань та інтелектуалізації суспільства.

Аналіз останніх досліджень. Питанням розвитку сфери освіти в Україні присвячено багато наукових праць: Л. Беневської та І. Сторонянської [1], О. Гринькевич [2-3], Л. Масімової [4], Л. Чурнікової [5], О. Паски [6], О. Бондаренко [6], Ю. Рашкевича [7]

та ін. Та варто зазначити, що на сьогодні залишається низка питань, які потребують додаткових досліджень.

Метою статті є обґрунтування складових освітнього процесу, визначення їхніх конкурентних переваг для закладів освіти в умовах освітньої мобільності.

Основні результати дослідження. Серед актуальних заходів мотивації науково-педагогічних кадрів варто вказати на важливість оплачуваного міжнародного стажування. Досвід розвинутих держав підтверджує ефективність міжнародних програм академічної мобільності. Заклади освіти України здобувають певний досвід у цій сфері на рівні вищої освіти, проте нижчі щаблі залишаються слабо інтегрованими в глобальний освітній простір. Така інтеграція не означає обмеження мобільності учнів і студентів. Передусім ідеться про мобільність науково-педагогічних кадрів, що має виняткове значення для подальшого покращення освітнього процесу. Одним з кроків на цьому шляху, окрім стажування іноземних фахівців, також є залучення практиків до навчального процесу – як вітчизняних, так і з-за кордону (табл. 1).

Таблиця 1

Пріоритети покращення освітнього процесу закладів освіти України

Складові	Пріоритети покращення
Педагогічна складова	Використання нестандартних методів навчання (гейміфікація, спільне навчання, перехресне навчання, перевернутий клас, VAK-навчання та ін.) Оптимізація змісту навчання для забезпечення відходу від практики масового приватного репетиторства Залучення практиків до навчального процесу Посилення надання освітніх послуг у межах самоосвіти Розроблення і надання освітніх послуг для специфічних категорій населення (освіта для дорослих, освіта для осіб з особливими потребами) Розвиток системи патріотичного виховання та волонтерства молоді
Кадрова складова	Застосування додаткових методів мотивації персоналу з формуванням спеціального соціального пакету
Матеріально-технічна складова	Створення креативного навчального простору з дотриманням регламентованих стандартів Розвиток мережі STEM-класів, аудиторій, лабораторій Інфраструктурна ревіталізація для розбудови мережі закладів освіти Розвиток цифрового освітнього середовища
Організаційна складова	Моніторинг якості знань на основі аналізу результатів вступу на вищі рівні навчання, працевлаштування, еміграції та ін. Формування бранда закладу освіти
Інституційно-управлінська складова	Створення науково-освітніх, освітньо-виробничих та інших міжгалузевих кластерів Утворення наглядових рад при закладах освіти Забезпечення доброчесності – навчальної, педагогічної, академічної

Джерело: узагальнено авторами на основі [8-9].

Залучення практиків до навчального процесу для вітчизняних закладів освіти на сучасному етапі супроводжується низкою труднощів, серед яких:

- брак вільних коштів для належної оплати праці практиків для мотивації їх витратити зусилля і час для освітньої діяльності;
- наявність тривалих розривів між освітньою підготовкою і практичною діяльністю, тобто сферами освіти, економіки та ринком праці, з обмеженими традиціями співробітництва;
- відсутність системного підходу закладів освіти різних рівнів щодо залучення практиків у процес навчання.

Водночас залучення практиків у навчальний процес надає закладу освіти певні переваги:

- можливість брендингу та маркетингового позиціонування на ринку щодо надання якісних і практично орієнтованих освітніх послуг завдяки залученню практиків у навчальний процес;
- організація системи стійких зв'язків з бізнес – і громадським середовищем, подальшою можливістю формування дієвих наглядових рад, організацією працевлаштування випускників або подальшого навчання їх за кошти роботодавців та ін.;

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

- додаткова мотивація для постійного персоналу щодо розвитку й підвищення кваліфікації в умовах підвищеної конкуренції з практиками;
- додаткові можливості для постійного персоналу щодо залучення практичного досвіду для власного підвищення кваліфікації.

Для практиків, а це не лише роботодавці, але й представники громадського середовища (наприклад, громадські, політичні, науково-освітні діячі), участь у навчальному процесі закладів освіти різних рівнів надає такі переваги:

- формування іміджу соціальної відповідальності;
- можливості розвитку вторинної діяльності у сфері соціального підприємництва;
- підвищення кваліфікації;
- розширення портфеля зайнятості і поєднання основної діяльності з додатковою – науково-педагогічною;
- розширення комунікацій та отримання досвіду завдяки спілкуванню з молоддю, інтелектуальним науково-освітнім середовищем;
- можливість відбору та (або) подальшої підтримки обдарованої молоді і науково-педагогічних працівників.

В Україні для стимулювання залучення практиків до навчального процесу закладів освіти відмінною ініціативою є утворення при закладах наглядових рад. До інших стимулювальних заходів за цим пріоритетом також слід віднести:

- зобов'язання закладів освіти розробляти схеми співробітництва з практиками (представниками бізнесу та громадського середовища), які б розкривали основні форми та методи співробітництва (викладання на постійній основі, окремі тренінги, організація професійно-ділових ігор, участь у різних комісіях і наглядових радах, участь у виставках-ярмарках, конкурсах, фестивалях та ін. [4]);
- зобов'язання закладів професійної, передвищої і вищої освіти щодо залучення практиків до навчального процесу в межах акредитації освітніх програм (в Україні таке практикується, важливо не допускати формалізму визначених заходів);
- промоція позитивних прикладів науково-педагогічної діяльності практиків у закладах освіти;
- використання онлайн- (дистанційних) платформ для залучення практиків, зокрема іноземних, до навчального процесу.

Остання рекомендація тісно корелює з наступним пріоритетом покращення освітнього процесу – розвитком цифрового освітнього середовища (табл. 1). Це один з провідних трендів сучасного

освітнього процесу, а також політики уряду України в межах співробітництва Міністерства цифрової трансформації України та Міністерства освіти і науки України. Значний стрибок у цьому плані відбувся з настанням пандемії COVID-19. В Україні він зберіг свою актуальність в умовах війни й вимушеної організації дистанційного навчання. Ще до російського вторгнення в Україну Міністерством освіти і науки на розгляд громадськості представлений проєкт Концепції цифрової трансформації освіти і науки на період до 2026 року [11]. Почала активно розроблятися web-платформа дистанційного та змішаного навчання «Всеукраїнська школа онлайн» [12]. Зазначимо, що заходи з цифровізації освіти є найбільш успішними в Україні серед реформ 2020–2022 рр. чинного уряду.

Цифрове освітнє середовище розвивається на основі впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес, що для якісного здійснення потребує вироблення єдиної стратегії впровадження, комплексності, стандартизації та правового регламентування [5, с. 201]. Цифрове освітнє середовище має поєднувати:

- навчальні онлайн-платформи з відеосупроводом;
- навчальні онлайн-платформи для інтерактивного навчання;
- розміщення в мережі навчальних матеріалів – підручників, презентацій, методичних розробок та ін.;
- електронні сервіси діловодства та освітнього менеджменту взагалі;
- електронні сервіси обліку й контролю знань;
- електронні сервіси звітності закладів освіти;
- інформаційно-промоційні онлайн-платформи закладів освіти.

Публічність окремих елементів цифрового освітнього середовища дозволяє сформувати віртуальну площину конкуренції закладів освіти, розуміючи сильні і слабкі сторони діяльності.

Одним з важливих способів використання можливостей цифровізації освіти є *моніторинг якості знань на основі аналізу результатів вступу на вищі рівні навчання, працевлаштування, еміграції та ін.* (табл. 1). Організація такого моніторингу вимагає розроблення і використання спеціального програмного забезпечення, яке б узагальнювало та інтерпретувало результати для різних рівнів і закладів освіти. Ідея моніторингу якості знань запропонована в межах одного з проєктів регіонального розвитку на теренах Львівської області [13]. Така ініціатива має бути поширеною на всі регіони України – передусім для закладів вищої, передвищої і професійної освіти. Суть ідеї полягає в такому:

- проводити опитування випускників щодо досвіду працевлаштування зі з'ясуванням кількісних та якісних параметрів здобутої освіти;
- узагальнювати дані (без публічної персоналізації, щоб заклади освіти були

зацікавлені брати участь у таких опитуваннях та надавати дані про випускників) щодо рівня працевлаштування для різних професійних груп, що дозволить абітурієнтам ознайомлюватись з такою інформацією, обираючи професію (спеціалізацію) подальшого навчання;

- використовувати результати щодо працевлаштування випускників для формування регіонального й державного замовлення на підготовку фахівців, робітничих кадрів, фінансування інших освітніх програм (зокрема, через Державний центр зайнятості України).

З огляду на предметність дослідження – діяльність закладів освіти та забезпечення їхньої конкурентоспроможності, в системі пріоритетів покращення їхньої змістовної складової виокремлено *формування бранда закладу освіти* (табл. 1). Брендинг закладів освіти є системою заходів і методів формування їхнього позитивного образу (іміджу)

загалом і науково-педагогічних кадрів зокрема із застосуванням відповідної стратегії розвитку (управління) [14]. Роль держави в цьому аспекті полягає, знову ж таки, у створенні конкурентного ринкового середовища надання освітніх послуг з формуванням цінностей та архетипів щодо освіти, знань, розвитку інтелекту, професіоналізму, результатів праці та ін. Серед визначальних цінностей, які забезпечують прогрес людства, фахівці визначають цінність сталості розвитку (пріоритет сталості і справедливості супроти споживацтва), цінність демократії (бажання і можливості захисту прав і свобод з висуванням суспільством відповідних вимог до влади), а також цінність конкурентоспроможності з розвитком суспільства й економіки знань [15, с. 8]. Звідси випливає, що цінності й архетипи у сфері освіти, які формують ментальний освітній простір, є ідеологічною основою для брендингу закладу освіти з пошуком оригінальної його ніші та можливостей маркетингового позиціонування (рис. 1).

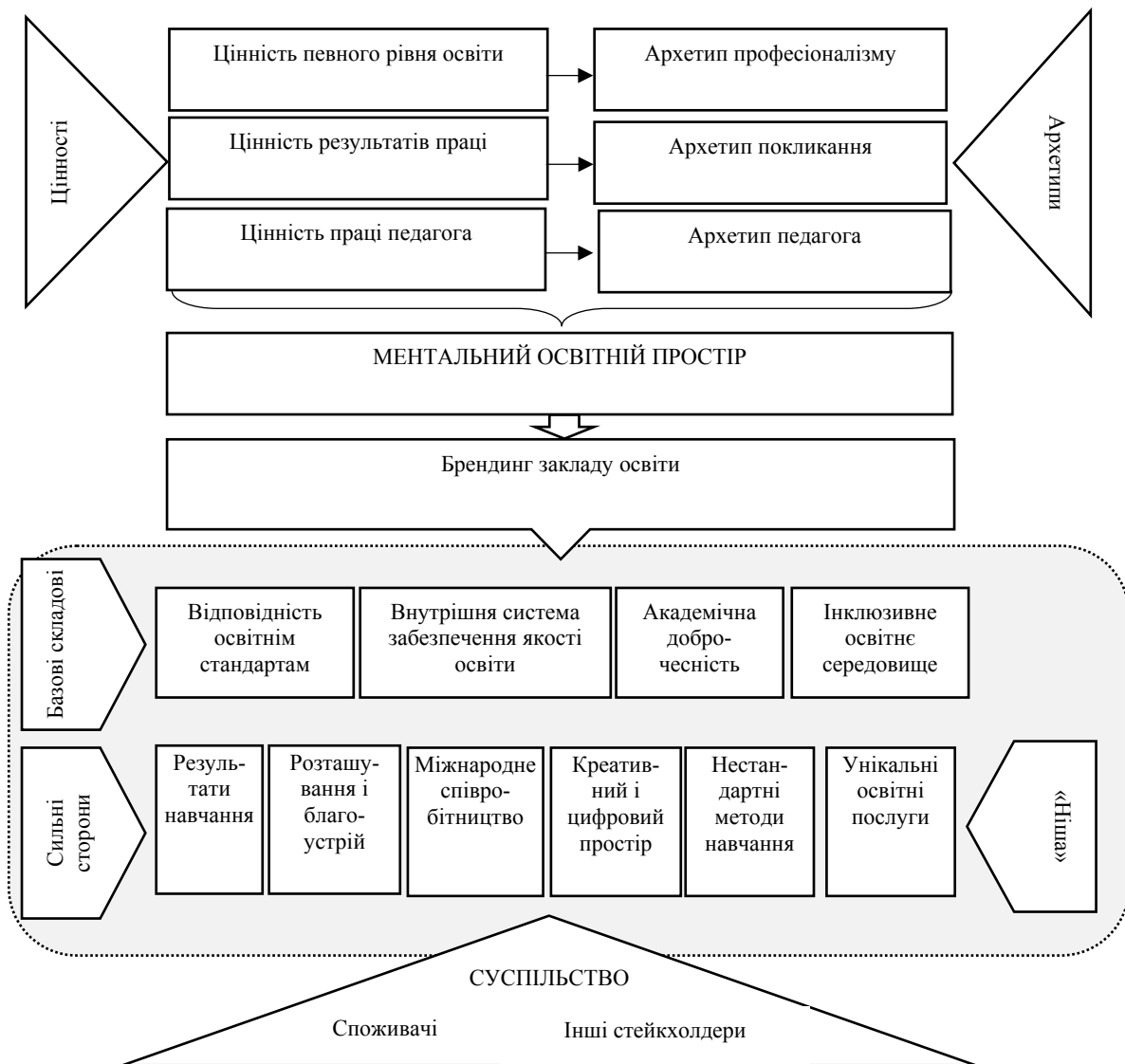

Рис. 1. Ціннісна площина брендингу закладу освіти

Джерело: авторська розробка.

Ментальний освітній простір детермінується загальними ментальними характеристиками суспільства, що визначаються сукупністю думок, традицій, вірувань та ін., є глибинним проявом як індивідуальної, так і колективної свідомості [7, с. 175]. Ментальні характеристики є складними за суттю формування і проявами щодо сфери освіти, оскільки поєднують когнітивні, комунікативні, ціннісні (аксіологічні), екзистенційні і праксеологічні (діяльнісні) площини [16, с. 220].

Ціннісна площина брендингу закладу освіти дозволяє апелювати до цінності певного рівня освіти та освіти взагалі. Такий індикатор часто є об'єктом соціологічних досліджень. В одному з останніх опитувань в Україні (осінь 2021 р.), проведеному Інститутом соціальної та політичної психології НАПНУ, українське суспільство вкотре підтвердило підвищену цінність освіти, але й вказало на основні проблеми забезпечення її якості [17]:

- для 52,3% освіта є великою цінністю;
- для 9,7% якість освіти в Україні є високою;
- для 67% сфера освіти в Україні потребує реформування;
- для 40,1% поточне реформування сфери освіти в Україні здійснюється неефективно;
- для 34,8% сфера освіти в Україні розвивається в правильному руслі;
- для 55,5% якісна освіта в Україні є неоднаково доступною для всіх громадян;
- рівень довіри до Міністерства освіти і науки України підтвердило 34,0% опитаних (27,6% у 2020 р.).

Низький рівень задоволення якістю і доступністю освіти в Україні укорінює формування в громадян України «моди на навчання й освіту за кордоном» [18]. Це розширює конкурентне середовище для вітчизняних закладів освіти та змушує їх до покращення освітнього процесу, урахуваючи прогресивні тенденції провідних іноземних закладів освіти. У контексті конкурентної боротьби важливу роль відіграє брендинг закладів освіти. Одночасно він є умовою їхньої доброчесності та орієнтації на якісні результати, адже без відповідності таким критеріям брендинг буде недоцільним.

Формування бренду закладу освіти є довгостроковим завданням, виконання якого не допускає недобросовісної освітньої діяльності, інертності в організації освітнього процесу та ігнорування вимог часу. Успішний менеджмент закладу освіти в частині брендингу формує традиції освітньої діяльності, впізнаваність закладу та підвищує кадрову й управлінську відповідальність в умовах плинності кадрів за якість освітніх послуг.

Висновки. Отже, визначені пріоритети покращення освітнього процесу в контексті здобуття конкурентних переваг вітчизняних закладів освіти в глобальному мобільному просторі поєднують різні

заходи за педагогічним, кадровим, матеріально-технічним, організаційним та інституційно-управлінським напрямками. Розглянуті пріоритети є найбільш актуальними для закладів освіти України з універсалізацією застосування на різних рівнях освітньої підготовки. Визначення таких пріоритетів дозволяє відійти від проблемно-орієнтованого підходу до регулювання розвитку закладів освіти та зосередити зусилля на покращенні сильних сторін освітнього процесу, від організації якого безпосередньо залежить формування конкурентоспроможності сфери освіти.

Список використаних джерел

1. Сторонянська І. З., Бенюк Л. Я. Проблеми функціонування освітньої мережі та шляхи її консолідації. *Регіональна економіка*. 2017. № 3(85). С. 55-64.
2. Hrynkevych O., Sorochak O., Panukhnyk O., et al. Competitiveness of Higher Education System as a Sector of Economy: Conceptual Model of Analysis with Application to Ukraine. *Intelligent Human Systems Integration*. 2020. Vol. 1131. Pp. 439-445. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69
3. Гринькевич О. С. *Управління конкурентоспроможністю вищої освіти України методологія аналізу і системи моніторингу*: дис. ... д-ра екон. наук: спец. 08.00.03. Львів, 2018. 628 с.
4. Масімова Л. Г. Залучення представників роботодавців до освітнього процесу (на прикладі підготовки фахівців з видавничої справи та редагування). *Інтегровані комунікації*. 2016. № 2. С. 53-58. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.9>
5. Чернікова Л. Ф. Розвиток освіти в сучасній Україні. Освітньо-правовий аспект. *Культура народів Причорномор'я*. 2014. № 266. С. 199-203.
6. Паска О. В. Львівщина як освітній центр: передумови та напрями розвитку. *Регіональна економіка*. 2020. № 3(97). С. 46-56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-5>
7. Бондаренко О. В. Українська національна ментальність та освітня культура: точки стикування. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*: зб. наук. пр. 2008. Вип. 34. С. 173-180.
8. Рашкевич Ю. М. *Болонський процес та нова парадигма вищої освіти*: монографія. Львів: Львівська політехніка, 2014. 168 с.
9. Журавель Ю. В., Попадинець Н. М., Панухник О. В. Система забезпечення якості освіти шляхом державного регулювання діяльності закладів вищої освіти. *Економічні горизонти*. 2019. № 3(10). С. 43-53. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(10\).2019.212806](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(10).2019.212806)
10. Журавель Ю. В., Попадинець Н. М., Панухник О. В. Особливості ліцензування в діяльності вищих навчальних закладів. *Економічні горизонти*. 2019. № 1(8). С. 123-130. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(8\).2019.212805](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(8).2019.212805)
11. Концепція цифрової трансформації освіти і науки: МОН запрошує до

громадського обговорення. *Міністерство освіти і науки України*: сайт. 25.05.2021. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshtuye-dogromadskogo-obgovorennya>

12. *Всеукраїнська школа онлайн*: сайт. 2022. URL: <https://lms.e-school.net.ua>

13. Моніторинг реалізації інтелектуального потенціалу випускників закладів вищої та професійно-технічної освіти прикордонного регіону: соціальне партнерство, державне і регіональне замовлення (2018-2020 рр.): на замовлення Львівської обласної державної адміністрації за кошти державного бюджету України при секторальній підтримці ЄС. *IntellectLviv*: сайт. 2021. URL: <https://intellectlviv.com>

14. Здор О. Як запровадити брендінг – новий механізм забезпечення якості освіти: перші два кроки. *Практика управління закладом освіти*. 2021. № 2. URL: <https://edirshkoly.mcfr.ua/870729>

15. Балакірева О. М., Левін Р. Я., Ноур А. М. Цінності освіти і праці як передумови сталого розвитку українського суспільства. *Український соціум*. 2012. № 3. С. 7-30.

16. Реброва О. Є. *Методологічні основи педагогічної ментальності: культурологічний та професійний аспекти*: монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. 283 с.

17. Прес-реліз – «Понад половину українців не вважають себе добре поінформованими про реформи в освіті». *Інститут соціальної та політичної психології*: сайт. 28.10.2021. URL: <https://ispp.org.ua/2021/10/28/pres-reliz-ponad-polovinu-ukra%D1%97nciv-ne-vvazhayut-sebe-dobre-poinformovanimi-pro-reformi-v-osviti>

18. Більшість щиро вірить, що деінде жити краще, – Елла Лібанова про українську моду на еміграцію. *Укрінформ*: сайт. 18.09.2021. URL: https://zakordon.24tv.ua/bilshist-shhiro-virit-shho-deinde-zhiti-krashhe-ella-libanova_n1740671

References

1. Storonyanska, I. Z., & Benovska, L. Ya. (2017). Problemy funktsionuvannya osvith'oyi merezhi ta shlyakhy yiyi konsolidatsiyi [Problems of functioning of education network and ways of its consolidation]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 85(3), 55-64. [in Ukrainian].

2. Hrynkevych, O., Sorochak, O., & Panukhnyk, O., et al. (2020). Competitiveness of higher education system as a sector of economy: Conceptual model of analysis with application to Ukraine. *Intelligent Human Systems Integration*, 1131, pp. 439-445. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-39512-4_69

3. Hrynkevych, O. S. (2018). *Upravlinnya konkurentospromozhnistyu vyshchoyi osvity Ukrayiny (metodolohiya analizu i systemy monitorynhu) [Management of competitiveness of higher education of Ukraine (methodology of analysis and monitoring system)]*. (Dr.Sci. in Econ. Dissertation, Lviv, Ukraine). [in Ukrainian].

4. Masimova, L. H. (2016). Zaluchennya predstavnykiv robotodavtsiv do osvith'oho protsesu (na

pryklyadi pidhotovky fakhivtsiv z vydavnychoyi spravy ta redahuvannya) [Involvement of employers' representatives in the educational process (on the example of training specialists in publishing and editing)]. *Intehrovani komunikatsiyi – Integrated communications*, 2, 53-58. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.9> [in Ukrainian].

5. Chernikova, L. F. (2014). Rozvytok osvity v suchasnyy Ukrayini. Osvitno-pravovyy aspekt [Development of education in modern Ukraine. Educational and legal aspect]. *Kul'tura narodov Prychernomor'ya – Culture of the peoples of the Black Sea region*, 266, 199-203. [in Ukrainian].

6. Paska, O. V. (2020). L'vivshchyna yak osvithniy tsentr: peredumovy ta napryamy rozvytku [Lvivska oblast as an educational center: development preconditions and directions]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 97(3), 46-56. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2020-3-5> [in Ukrainian].

7. Bondarenko, O. V. (2008). Ukrayins'ka natsional'na mental'nist' ta osvithnya kul'tura: tochky stykannya [Ukrainian national mentality and educational culture: points of contact]. In *Humanitarnyy visnyk Zaporiz'koyi derzhavnoyi inzhenernoyi akademiyi [Humanities Bulletin of Zaporizhe State Engineering Academy]*: Vol. 34 (pp. 173-180). [in Ukrainian].

8. Rashkevych, Yu. M. (2014). *Bolons'kyy protses ta nova paradyhma vyshchoyi osvity [Bologna process and a new paradigm of higher education]*. Lviv: Lviv Polytechnic University. [in Ukrainian].

9. Zhuravel, Yu., Popadynets, N., & Panukhnyk, O. (2019). Systema zabezpechennya yakosti osvity shlyakhom derzhavnoho rehulyuvannya diyal'nosti zakladiv vyshchoyi osvity [The system of maintaining the quality of education through public regulation of activity of higher educational establishments]. *Ekonomichni horyzonty – Economies Horizons*, 3(10), 43-53. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.3\(10\).2019.212806](https://doi.org/10.31499/2616-5236.3(10).2019.212806) [in Ukrainian].

10. Zhuravel, Yu., Popadynets, N., & Panukhnyk, O. (2019). Osoblyvosti litsenzuvannya v diyal'nosti vyshchykh navchal'nykh zakladiv [Features of licensing in the activities of higher education institutions]. *Ekonomichni horyzonty – Economies Horizons*, 1(8), 123-130. DOI: [https://doi.org/10.31499/2616-5236.1\(8\).2019.212805](https://doi.org/10.31499/2616-5236.1(8).2019.212805) [in Ukrainian].

11. Kontsepsiya tsyfrovoyi transformatsiyi osvity i nauky: MON zaproshtuye do hromads'koho obhovorennya [The concept of digital transformation of education and science: MES invites to public discussion] (2021, May 25). *Ministry of Education and Science of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/news/koncepciya-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-mon-zaproshtuye-dogromadskogo-obgovorennya> [in Ukrainian].

12. *All-Ukrainian school online*: Website (2022). Retrieved from <https://lms.e-school.net.ua> [in Ukrainian].

13. Monitorynh realizatsiyi intelektual'noho potentsialu vypusknikiv zakladiv vyshchoyi ta profesiyno-tekhnichnoyi osvity prykordonnoho rehionu: sotsial'ne partnerstvo, derzhavne i rehional'ne zamovlennya (2018-2020 rr.) [Monitoring the realization of intellectual potential of graduates of higher and

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

vocational education institutions in the border region: social partnership, state and regional order (2018-2020)]: commissioned by the Lviv Regional State Administration at the expense of the state budget of Ukraine with EU sectoral support (2021). *IntellectLviv*: Website. Retrieved from <https://intellectlviv.com> [in Ukrainian].

14. Zdor, O. (2021). Yak zaprovadyty brendynh – novyy mekhanizm zabezpechennya yakosti osvity: pershi dva kroky [How to introduce branding – a new mechanism for ensuring the quality of education: the first two steps]. *Praktyka upravlinnya zakladom osvity – The practice of managing an educational institution*, 2, Retrieved from <https://edirshkoly.mcfrr.ua/870729> [in Ukrainian].

15. Balakiryeva, O. M., Levin, R. Ya., & Nour, A. M. (2012). Tsinnosti osvity i pratsi yak peredumovy staloho rozvytku ukrayins'koho suspil'stva [Values of education and work as a prerequisite for sustainable development of Ukrainian society]. *Ukrayins'kyi sotsium – Ukrainian society*, 3, 7-30. [in Ukrainian].

16. Rebrova, O. Y. (2012). *Metodolohichni osnovy pedahohichnoyi mental'nosti: kul'turolohichnyy ta profesynnyy aspekty* [Methodological foundations of

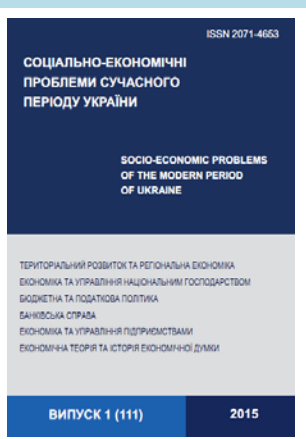
pedagogical mentality: culturological and professional aspects]. Kyiv: National Pedagogical Dragomanov University. [in Ukrainian].

17. Pres-reliz – «Ponad polovynu ukrayintsiv ne vvazhayut' sebe dobre poinformovanymy pro reformy v osviti» [Press release – «More than half of Ukrainians do not consider themselves well informed about reforms in education»] (2021, Oct 28). *Institute of Social and Political Psychology*: Website. Retrieved from <https://ispp.org.ua/2021/10/28/pres-reliz-ponad-polovinu-ukra%D1%97nciv-ne-vvazhayut-sebe-dobre-poinformovanymi-pro-reformi-v-osviti> [in Ukrainian].

18. Bil'shist' shchyro viryt', shcho deinde zhyty krashche, – Ella Libanova pro ukrayins'ku modu na emihratsiyu [Most sincerely believe that it is better to live elsewhere – Ella Libanova on Ukrainian fashion for emigration] (2021, Sep 18). *Ukrinform*: Website. Retrieved from https://zakordon.24tv.ua/bilshist-shhiro-virit-shho-deinde-zhiti-krashche-ella-libanova_n1740671 [in Ukrainian].

Надійшло 12.01.2021 р.

Proceedings of the "SOCIO-ECONOMIC PROBLEMS OF THE MODERN PERIOD OF UKRAINE"

Proceedings of the "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is a specialized scientific-practical edition based National Academy of Sciences of Ukraine and the Institute for regional studies of NAS of Ukraine.

The book highlights the results of studies of institutional and socio-economic problems of development of Ukraine at the macro, meso and micro levels, encouraging to published authors who carry out research work in various sectors of the economy.

The book "Socio-economic problems of the modern period of Ukraine" is included in the List of scientific professional publications of Ukraine in the field of economic sciences (Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated by 11.07.2016 №820).

The journal is included in the international scientometric database Index Copernicus, Poland - with 2014.

Site collection: www.zbirnyk.ird.gov.ua